

LEERLIJN	
Titel	Thematische Leerlijn Fotografie en Muziek De thema's sluiten o.a. aan bij de Da Vinci methode.
Ontwikkeld door	

ALGEMEEN	
Titel activiteit	Portret met respect
Groep	Groep 7
Soort activiteit	Fotografieles / met de focus op het begrip 'mens in beeld'
Plaats	School
Rolverdeling	De leerkracht geeft de les
Duur	120 minuten
Leergebied	Kunstzinnige oriëntatie
Discipline	Fotografie / digitale media
Thema	Nieuwe tijd / vertaald in 'Portret met respect'
Omschrijving van de activiteit	In deze les bekijken de kinderen een presentatie over kunstlicht versus natuurlijk licht. Ook het uitlichten in portretfotografie komt aan de orde. Ze bespreken onderwerpen als discriminatie en het respect hebben voor elkaar. De kinderen onderzoeken verschillende manieren van indirect belichten. Ze maken een portretfoto van iemand waarvoor ze respect hebben waarbij ze gebruik maken van uitlichten. Ze bespreken het eigen werk en dat van hun groepsgenoten.
Plaats in de reeks	Dit is een fotografieles die past bij het thema 'Nieuwe tijd'. Bij dit thema is ook een muziekles beschikbaar.
Mogelijkheden	Laat de kinderen naar aanleiding van deze les als 'huiswerkopdracht' een foto maken van iemand waarvoor ze respect hebben. Verzamel de resultaten van het werk van de leerlingen. Maak een expositie of een (digitaal) fotoboek na afloop van de les(sen).
Leeropbrengst	SLO kerndoelen 37 / 54 / 55 <ul style="list-style-type: none"> - De kinderen bespreken het hebben van respect voor elkaar en anderen. - De kinderen kunnen beelden gebruiken om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren. - De kinderen passen opbouw, ordening, evenwicht en betekenis toe. - De kinderen kunnen een portretfoto maken waarbij ze rekening houden met belichting. - De kinderen kunnen reflecteren op het eigen werk en dat van hun groepsgenoten.

UITVOERING	LES
Tijdspad	<p>Totaal: min. 120 minuten Oriënteren: 25 minuten Onderzoek: 35 minuten Vervolg oriënteren: 5 minuten Opdracht: 40 minuten Reflectie: 15 minuten</p> <p>Dit tijdspad kunt u naar eigen inzicht aanpassen of verlengen.</p>
Voorbereiding	<p>Bestudeer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De lesactiviteiten • Portret met respect PO7 (presentatie) <p>Zet de volgende technische materialen klaar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Digibord • Fotocamera's of iPads/ tablets voor het maken van foto's* • Optioneel voor onderzoek: Fotocamera's of telefoon met flits voor het maken van foto's* • Kabel om de foto's over te zetten naar de computer. <p>Tip: Voeg eventueel eigen afbeeldingen en video/muziekfragmenten toe die aansluiten bij het onderwerp en de interesse van de kinderen.</p> <p>* Zorg voor voldoende fotocamera's/ iPads/ tablets. De kinderen kunnen per groepje van 2 á 3 werken met 1 apparaat of rouleren indien er minder apparatuur beschikbaar is.</p> <p>Zorg voor een ruimte met voldoende daglicht voor de opdracht of voer de opdracht met mooi weer buiten uit.</p>
Oriënteren	<p><u>Start met een gesprek</u> over het thema 'Nieuwe tijd'.</p> <p>Laat de kinderen vervolgens eigen ideeën formuleren en associëren op het onderwerp 'Portret met respect'.</p> <p><u>Start de presentatie</u>: 'Portret met respect PO7 (presentatie)'.</p> <p>Toon afbeelding 1. Stel vragen als:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat zie je hier? - Wie herken je? - Wat zijn de verschillen? - Welke van de drie afbeeldingen is geen foto? Waaraan kun je dat zien? - Welke afbeelding zou in onze tijd gemaakt zijn? Waaraan kun je dat zien? - Wat is een portret? <p>Ter informatie: Een portret is een afbeelding van iemands gezicht waarbij je kunt zien wie het is. En waaraan je soms ook kunt zien hoe iemand is of wat er bijvoorbeeld bijzonder aan een persoon is. Soms zie je alleen het gezicht en soms ook het gezicht en een deel van het lichaam. Belangrijk is in ieder geval dat degene van wie het portret is herkenbaar in beeld is. Dit zijn portretten door de tijd heen: van schilderij, zwart/ wit foto tot kleurenfoto van nu.</p>

Toon afbeelding 2.

Ter informatie:

- De linker afbeelding is een schilderij van prins Alessandro Farnese (1560) en is geschilderd door Sofonisba Anguissola, op dit portret zie je ook de kleding van de prins en een zwaard/sabel. Vaak werden portretten in die tijd van mensen gemaakt die heel belangrijk en/ of heel rijk waren. Door de kleding, sieraden en wapens mee te schilderen kon je goed zien hoe belangrijk die persoon was.
- De afbeelding in het midden is een foto van de schrijver Edgar Allan Poe (1848). In die tijd waren er alleen nog zwart/wit foto's en werden de foto's nog gemaakt met een lichtgevoelige plaat en niet via een digitaal foto toestel zoals wij dat gewend zijn. Je kon de foto dus ook niet direct zien, je moest eerst wachten tot de foto na het belichten op de plaat verscheen en die plaat konden ze dan weer afdrucken, deze techniek noemen ze Daguerreotypie. Het was toen dus nog heel bijzonder als je op een foto gezet kon worden, mensen kleedden zich dus ook op hun aller netst.
- De rechter afbeelding is een portret van de voetballer Arjan Robbe. Tegenwoordig en deze nieuwe tijd is het veel makkelijker om een portret te maken. De foto's worden met digitale camera's gemaakt en kunnen heel makkelijk met de computer nog bijgewerkt worden.

Omdat het tegenwoordig veel makkelijker en sneller is om een portret te maken wordt er ook veel gekeken naar hoe licht gebruikt wordt, vanuit welke afstand een foto gemaakt wordt en waar in het beeld je het portret ziet.

Toon afbeelding 3.

Stel vragen als:

- Welke verschillen zie je tussen deze twee portretten?
- Welke is gemaakt met daglicht en welke is gemaakt met kunstlicht (lamp)? Waarom denk je dat?
- Waarom zou je natuurlijk licht (daglicht) gebruiken?
- Waarom zou je kunstlicht gebruiken?

Ter informatie:

Je ziet hier 2 portretten. De bovenste is met kunstlicht en de onderste met natuurlijke licht gemaakt. Als je een foto met natuurlijk licht maakt, gebruik je het licht om je heen zonder een lamp te gebruiken. De foto ziet er dan vaak wat 'echter' uit, maar omdat daglicht niet altijd hetzelfde is (zon, schaduw, nacht) is het wel moeilijk om het goede licht en plek voor je foto te vinden.

Met kunstlicht kun je de hoeveelheid, de hoek en de kleur van het licht aanpassen zoals je het zelf wilt. Vaak ziet de foto er wel iets minder echt uit, maar je kunt wel veel meer spelen met schaduwen en andere effecten. In de modiefotografie wordt kunstlicht bijvoorbeeld vaak gebruikt om een bepaalde sfeer te laten zien.

Toon afbeelding 4.

Stel vragen als:

- Wat gebeurt er op deze afbeelding?
- Wat zou het zijn?

	<p>Ter informatie: Je ziet op deze afbeelding een fotostudio. Dit is een plek die speciaal is ingericht om foto's te maken.</p> <p>Toon afbeelding 5. Stel vragen als:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Waar wordt een flits voor gebruikt? - Wat zou het verschil zijn tussen deze twee flitsers? - Hoe zien ze eruit? <p>Ter informatie: Een flits wordt gebruikt om meer licht te geven bij het maken van een foto, bijvoorbeeld als het wat te donker is. De linker afbeelding laat een flits zien die je bijvoorbeeld op je fotocamera of telefoon hebt. Deze flits geeft heel even een heel fel licht. De flits die je op de rechter afbeelding ziet wordt gebruikt door fotografen. Die flitsen via een soort paraplu of er zit stof voor. Zo heb je extra licht, maar is de flits niet te fel.</p>
Onderzoek	<p>Geef <u>een instructie</u> over het bedienen van de camera:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vertel met welke 'knop' je de foto maakt. • Laat zien waar je de foto op de camera bekijkt. • Leg uit aan de kinderen hoe de flitser aan en uitgaat. • Leg uit hoe je werkt met het kader op de camera. Staat alles wat je op de foto wilt in beeld? Door de camera dichtbij te houden of een stapje achteruit te doen kun je andere dingen in beeld brengen. • Gebruik het begrip compositie. Laat de kinderen nadenken over de plaatsing van wat ze gaan fotograferen • Besteed aandacht aan scherp stellen. Leg uit dat je scherpe foto's krijgt door de camera stil te houden door het gebruik van een statief of stabiele ondergrond. • Vertel dat mensen die bewegen onscherp kunnen worden op een foto, maar dat je dat ook met opzet kunt doen (bijvoorbeeld om beweging te laten zien). • Leg uit dat je licht nodig hebt om te fotograferen. Hoe meer licht er is hoe meer scherper je foto wordt. Tegenlicht zorgt voor donkere silhouetten. Vertel dat je extra lichtbronnen kunt gebruiken om iets uit te lichten of om extra schaduwen te creëren. • Benadruk het gebruik van verschillende camerastandpunten. Je kunt een foto van boven, onder, dichtbij of veraf maken. <p>Tip: Gebruik zo min mogelijk de zoomfunctie. De kwaliteit van de foto gaat achteruit.</p> <p><u>Flits onderzoek:</u></p> <p>Toon afbeelding 6. Stel vragen als:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Welke foto is er met flits gemaakt? - Wat zijn de verschillen tussen wel en geen flits gebruiken? - Zou jij een foto met of zonder flits maken? Waarom? <p>Ter informatie: Dit zijn foto's gemaakt door wetalent. Je ziet hier goed het verschil tussen met en zonder flits fotograferen. Als je zonder flits een foto maakt dan ziet de foto er natuurlijker uit (linker foto). Als je met een flits een foto</p>

maakt dat zie je veel witter licht, minder schaduwen en het licht reflecteert op dingen die glimmen. Doordat je minder schaduwen ziet, lijkt de foto veel platter.

Laat de kinderen onderzoeken wat het verschil is tussen een foto maken met natuurlijk licht en met een flits. Laat ze de volgende foto's maken:

- Foto in goed daglicht met het licht mee.
- Foto in de schaduw.
- Foto met een flits.
- Foto zonder flits tegen het licht in.
- Foto met flits tegen het licht in.

Laad de resultaten naar via een kabel naar de computer zodat de resultaten via het Digibord te bekijken zijn.

Bespreek de resultaten en de verschillen, stel vragen als:

- Hoe is deze foto gemaakt?
- Wat is het effect?
- Wat zijn de verschillen?
- Welke foto vind je het beste? Waarom?

Deze opdracht kan indien er voldoende apparaten zijn in groepjes van 3 kinderen worden uitgevoerd. Indien er minder apparaten zijn ervoor gekozen worden om met 1 apparaat te werken en de opdracht klassikaal uit te voeren. Neem in dat geval een of meerdere kinderen voor de klas en bespreek voordat je een foto neemt wat het effect van de foto zal zijn. Bespreek vervolgens de resultaten.

Indien er geen camera's met flits beschikbaar zijn beperk de opdracht dan tot het fotograferen in daglicht, schaduw, tegen het licht in en met het licht mee.

Toon afbeelding 7.

Stel vragen als:

- Welke foto is van het dichtste bij genomen?
- Welke foto van het verste weg?
- Wat zie je op de afbeeldingen? Wat zie je niet?
- Waarom zou je een foto van dichtbij nemen?
- Waarom van veraf?
- Welke camerastandpunten zouden het beste zijn voor een portret? Waarom?

Ter informatie:

Je ziet hier 6 verschillende camerastandpunten. Van 1 t/m 6 zie je de jongen steeds van dichterbij. Eerst zie je hem helemaal. Van voeten tot hoofd. Bij afbeelding 3 zie je hem alleen van zijn middel omhoog. Bij afbeelding 4 zie je zijn hoofd en nog een stukje schouder. Bij afbeelding 5 alleen zijn hoofd en bij afbeelding 6 zie je alleen maar zijn gezicht (detail). Van hoe dichterbij je een foto maakt hoe meer je kunt zien hoe iemand zich voelt en hoe zijn gezicht eruit ziet. Bij een portret wil je laten zien wie iemand is, dus dan is het handig om de foto te maken zoals de afbeeldingen 3 t/m 6.

Vertel: Jullie mogen nu in groepjes van 3 per groepje 4 foto's maken. Je

	<p>maakt de foto's van de camera standpunten van afbeelding 3 t/m 6. Dus je maakt de volgende foto's:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 vanaf de middel • 1 met nog de schouders erop • 1 alleen het gezicht • 1 van een detail van het gezicht. <p>Kijk goed in je scherm wat er allemaal op de foto komt voor je een foto maakt. Wissel af met het maken van een foto en wie er op de foto komt, zodat iedereen een keer op de foto komt en een keer een foto kunt maken.</p> <p>Laad de resultaten naar via een kabel naar de computer zodat de resultaten via het Digibord te bekijken zijn. Bespreek de resultaten.</p>
<p>Vervolg oriënteren</p>	<p>Toon afbeelding 8. Stel vragen als:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat vertellen deze portretten? - Vanuit welke hoek zijn de portretten gemaakt? - Vanuit welk camera standpunt zijn de foto's gemaakt? - Welke foto is het dichtste bij gemaakt? Waaraan kun je dat zien? - Welke foto vind je bijzonder? Waarom? - Wie kijkt er in de camera en wie niet? - Waar zou jij willen zijn als er een portret van jouw gemaakt wordt? - Wat is belangrijk voor jou? Hoe zou je dat in een portret kunnen laten zien? <p>Ter informatie: Een portret vertelt iets over wie iemand is. Deze foto's zijn allemaal anders gemaakt en op een manier die bij de mensen past. Het meisje linksboven heeft bijvoorbeeld een bloem in haar haar en de oude mevrouw links onderin lijkt een mooi verhaal te vertellen. Misschien wel over vroeger. Je kunt ook spelen met de omgeving, van het meisje rechts boven zie je het spiegelbeeld ook nog in het raam van de trein. De foto's hebben allemaal een andere hoek en zijn van dichterbij of verderaf gefotografeerd. Als je een portret maakt is het belangrijk om iemand te fotograferen waar hij of zij zich op zijn gemak voelt. Sommige mensen vinden het niet erg om tijdens het maken van een foto in de camera te kijken, maar voor anderen is het juist makkelijker om naar iets anders te kijken.</p>
<p>Opdracht</p>	<p>Geef <u>een instructie</u> over het bedienen van de camera:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vertel met welke 'knop' je de foto maakt. • Laat zien waar je de foto op de camera bekijkt. • Leg uit hoe je werkt met het kader op de camera. Staat alles wat je op de foto wilt in beeld? Door de camera dichterbij te houden of een stapje achteruit te doen kun je andere dingen in beeld brengen. • Gebruik het begrip compositie. Laat de kinderen nadenken over de plaatsing van wat ze gaan fotograferen • Besteed aandacht aan scherp stellen. Leg uit dat je scherpe foto's krijgt door de camera stil te houden door het gebruik van een statief of stabiele ondergrond. • Vertel dat mensen die bewegen onscherp kunnen worden op een foto, maar dat je dat ook met opzet kunt doen (bijvoorbeeld om beweging te laten zien).

	<ul style="list-style-type: none"> • Leg uit dat je licht nodig hebt om te fotograferen. Hoe meer licht er is hoe meer scherper je foto wordt. Tegenlicht zorgt voor donkere silhouetten. Vertel dat je extra lichtbronnen kunt gebruiken om iets uit te lichten of om extra schaduwen te creëren. • Benadruk het gebruik van verschillende camerastandpunten. Je kunt een foto van boven, onder, dichtbij of veraf maken. <p>Tip: Gebruik zo min mogelijk de zoomfunctie. De kwaliteit van de foto gaat achteruit.</p> <p>Zorg voor een ruimte met voldoende daglicht voor de opdracht of voer de opdracht met mooi weer buiten uit. De kinderen kunnen in groepjes van 3 werken of rouleren indien er minder camera's</p> <p>Vertel: Jullie gaan nu in groepjes van 3 portretten fotograferen van iedereen uit je groepje. Jullie maken de foto's maken met natuurlijk licht, je kunt denken aan een foto met het licht mee, tegen het licht in of in de schaduw, denk maar aan het onderzoek wat jullie eerder hebben gedaan. Iedereen maakt een keer een foto en iedereen komt een keer op de foto.</p> <p>Bespreek samen hoe je op de foto wil en wat voor jou belangrijk is. Hoe kun je dat laten zien op de foto? Belangrijk is dat je tijdens het maken van de foto respect hebt voor elkaar. Luister goed naar elkaar en overleg of iedereen het eens is met wat je gaat doen, bespreek ook wat bijvoorbeeld bijzonder aan iemand is en hoe je dat op de foto kunt zetten. Voor het maken van een portret kun je het beste scherpstellen op de ogen (laat zien hoe je dat doet), dan weet je zeker dat je het hoofdonderwerp van je foto scherp hebt.</p> <p>Let bij het maken van de foto op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dat alles in beeld is wat je wil fotograferen. • Welk camerastandpunt je gebruikt voor het portret. • Dat je niet flitst en niet inzoomt. • Of alles wat je in beeld wil hebben ook op de foto komt. • Je scherp stelt op de ogen. • Welke richting degene die op de foto komt uit gaat kijken. • Degene die op de foto komt herkenbaar is. • Dat je met respect een foto maakt. <p>Neem ruim voor het einde van de opdracht tijd om de foto's naar de computer over te zetten. Laad de foto's via een kabel naar de computer zodat ze op het Digibord te bekijken zijn.</p>
Reflectie	<p>Bekijk de resultaten bespreek zowel het proces als de inhoud van deze les. Stel bijvoorbeeld de volgende vragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat heb je geleerd over het fotograferen van portretten? - Hoe vind je jouw foto gemaakt? - Wat zegt deze foto over wie jij bent? - Welk camerastandpunt is gebruikt? - Waar kijkt degene op de foto naar toe? Waarom heb je daarvoor gekozen? - Hebben jullie de foto's met respect voor elkaar gemaakt? Hoe heb je dat gedaan? - Wat heb je geleerd over het maken van een foto?

Reflectie op het thema	Waar kun je nog meer foto's van maken als je denkt aan het thema 'Nieuwe tijd'? Thuis kunnen/mogen de leerlingen hier ook mee aan de slag.
Aandachtspunten & bijzonderheden	Als vervolg opdracht kunnen de kinderen thuis een foto maken van iemand waarvoor ze respect hebben. Laat ze de dingen die ze in deze les geleerd hebben in die opdracht toepassen. Bespreek van wie ze een foto zouden willen maken en waarom ze respect hebben voor deze persoon.